

**ЁШЛАРНИ ВАТАНПАРВАРЛИК РУҲИДА ТАРБИЯЛАШДА МАКТАБГАЧА
ТАЪЛИМНИНГ РОЛИ ВА ЎРНИ****Аткамова Гулчехра Эргашевна***Тошкент вилояти Паркент тумани 16 "Ором" МТТ тарбиячиси*

Аннотация: Ушбу мақолада ёшларимизни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда мактабгача таълимнинг роли, унинг вазифалари ҳамда мактабгача таълимнинг устувор вазифалари тўғрисида кўрсатилиб ўтилган.

Калит сўзлари: ёш авлодни тарбиялаш, педагогик жараён, психологик тайёргарлик, Ватанни севиш, таълим тизими, мактабгача таълим муассасалари, Учинчи Ренессанс, илм, тарбия, педагогик тарғибот, оила тарбияси, Янги Ўзбекистон, маърифат.

Ёш авлодни тарбиялаш ва ўқитиш мактабгача ва мактаб таълими тизимининг бошланғич бугини ҳисобланиб, болалар боғчалари ва умумтаълим мактабларда бошланади.

Болалар боғчасида таълим-тарбия тарбиячи-педагог, умумтаълим мактабларда эса ўқитувчилар амалга оширадilar. Улар педагогик жараёнида марказий ўринни эгаллайдилар. Шунинг учун болалар боғчаларидаги – тарбиячи, мактабларда эса – ўқитувчилар ўз соҳасини чуқур билиши, ҳар хил методик воситаларни яхши эгаллаган, пухта педагогик, психологик тайёргарликка эга бўлишлари керак. Улар ўсиб келаётган ёшларни Ватанни севиш, керак бўлса тинчлигимиз, осойишталигимизни қадрлашга ўргатадилар. Ёшларимизни ватанпарварлик руҳида тарбиялайдилар.

Мамлакатимизда мустақиллик йилларида таълим тизимида давлат сиёсати даражасида эътибор қаратиб келинмоқда. Хозирги вақтда таълим тизимида, жумладан, биринчи босқич мактабгача муассасаларни ташкил этиш ва уларга раҳбарлик қилиш йўналишида босқичма-босқич амалга оширилаётган кенг куламли ислохотларнинг самарали олиб борилишини таъминлаш ва бу жараёнларни педагогика фани нуқтаи назаридан чуқур таҳлил қилиш зарурати юзага келмоқда.

Бу талаблар мактабгача таълим муассасалари раҳбар ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш укув методика марказининг давлат таълим стандартлари ва укув режаси асосида мутахассислик фанлари блокига мувофиқ, мазкур соҳа учун малакали кадрларни тайёрлашга ҳам бевосита тааллуқдидир.

Ушбу мақолада мактабгача таълим тизими шаклланишининг тарихий жиҳатлари, мактабгача муассасаларни ташкил этиш ва уларга раҳбарлик қилиш тамойиллари, уларнинг фаолиятини услубий жиҳатдан таъминлаш ва назорат қилиш масалалари баён этилган. Бу масалаларни чуқур ва ҳар томонлама урганишда педагогика фанлари асослари ва умумий назарий-методологик қоидаларига таянилгани мактабгача таълим педагогикаси фанининг ғоявий-назарий даражасини

таъминлашга, унинг мазмунини педагогика фани соҳасида қўлга киритилган илмий-назарий ютуқлар ва хулосалар негизда ёритишга имкон беради.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 63-моддасида «Оила жамиятнинг асосий бугинидир ҳамда жамият ва давлат муҳофазасида бўлиш ҳуқуқига эга» деган қоида мустаҳкамлаб қўйилган, 45-моддасида вояга етмаганлар давлат химоясида экани, 64-моддасида эса «Оналик ва болалик давлат томонидан муҳофаза қидинади», деб қайд этилган.

Мактабгача таълим муассасаси ана шу ҳуқуқий асосларга таянган ҳолда оила ва жамиятнинг болаларга ғамхўрлик қилиш, миллий ва минтақавий хусусиятларни эътиборга олиб, уларни ҳар томонлама баркамол инсонлар этиб тарбиялаш мақсадида ташкил этилади. Ижтимоий мактабгача таълим бу - давлат томонидан ташкил этиладиган муассаса бўлиб, унда мактабгача таълим ёшидаги болаларга таълим-тарбия берилади.

Мактабгача таълимнинг устувор вазифалари.

Мактабгача таълим боланинг соғлом, ҳар томонлама камол топиб шаклланишини таъминлайди, унда ўқишга интилиш хиссини уйғотади, мунтазам таълим олишга тайёрлайди. Мактабгача таълим бола 6-7 ёшга етгунича давлат ва нодавлат мактабгача таълим муассасаларида ҳамда оилада амалга оширилади. Мактабгача таълим мақсади ва вазифаларини руёбга чиқдрилишда маҳаллалар, жамоат ва хайрия ташкилотлари, халқаро фондлар фаол иштироқ этади. Мактабгача таълимни ривожлантириш учун қуйидаги устувор вазифаларни амалга ошириш зарур:

- юқори малакали тарбиячи ва педагог кадрларни тайёрлаш;
- мактабгача таълимнинг самарали психологик-педагогик услубларини яратиш ва амалиётга жорий этиш;
- болаларни оилада тарбиялашни ташкилий, психологик, педагогик ва услубий жиҳатдан таъминлаш;
- замонавий ўқув-услубий қўлланмалар, техник воситалар, уйинчоқлар ва уйинлар яратиш ҳамда уларни таълим-тарбия жараёнига татбиқ этиш;
- болаларни халқимизнинг бой маданий-тарихий мероси ва умумбашарий кадриятлар асосида маънавий-ахлоқий жиҳатдан тарбиялаш учун зарур шарт-шароитлар яратиш;
- мактабгача таълим муассасаларининг ҳар хил турлари учун муқобил дастурларни танлаб олиш, барча масалалар бўйича малакали маслаҳат кўрсатиш имкониятини яратиш;
- мактабгача таълим ва соғломлаштириш муассасалари тарморини куллаб-қувватлаш ва ривожлантириш технологияларини ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этиш.

Аҳолди ўртасида педагогик билимларни тарғиб қилиш. Педагогик билимларни тарғиб этиш натижасида миллионлаб қишилар болаларни оилада, боғчада ҳамда мактабларда тарбиялаш принципларини онгли равиша англаб оладилар.

Корхоналарда, хўжаликларда, жамоат жойларда, оилада бола тарбиячи ҳамда ўқитувчилари тўғрисида маърузалар билан чиқиш, теле ва радио эшиттиришлар, интернет расмий сайтларида педагогик тарғибот иши, ўқиб келаётган ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаётгани кенг воситаларидир.

Юртимизда Учинчи Ренессанс пойдеворини барпо этиш учун бизга замонавий илм ва яна бир бор илм, тарбия ва яна бир бор тарбия керак. Бугунги ва эртанги кунимизни, ёшларимиз тақдирини ҳал қиладиган юксак малакали муаллим ва мураббийлар, профессор-ўқитувчилар, ҳақиқий зиёлилар керак.

Ота-оналар университетлари ва лекторийларида педагогика ва руҳшунослик, анатомия ва физиология, оила тарбияси назарияси ва амалиёти тўғрисидаги масалалар бўйича лекция ва маърузалар ўқилади. Лекция ва маърузалардан кейин болалар тарбияси тўғрисида кинофильм ва спектакльлар намойиш қилинади.

Машғулотларни ҳар хил соҳалар бўйича юқори мақалали мутахассислар олиб борадилар.

Педагогик тарғибот ишида қуйидагиларга амала қилини керак:

1. Педагогик тарғибот ҳаёт, жамият қурилиши амалиёти билан боғлаб олиб борилиши лозим. Педагогик тарғибот орқали кенг жамоатчиликка болаларни ҳар томонлама тарбиялаш масалалари ва уларни амалга ошириш йўллари, илмий асосланган усуллари бўйича тушунтириш ишлари олиб борилади.

2. Оила тарбиясидаги ижобий тажрибалар, оиладаги бола тарбиясида йўл қўйилган хатолар ва уларнинг олдини олиш, бартараф этиш йўллари тўғрисида тарғибот ишлари олиб борилади.

3. Педагогик тарғиботга тайёрланишда ота-оналар ҳар хил савияда эканликлари ҳисобга олиниб, улар учун тайёрланган ахборот материаллари ишонарли, кўзгармали ва уларнинг ҳис-туйғусига таъсир кўрсатадиган бўлиши керак.

Шундай қилиб, болалар муассасалари ота-оналар билан турли-туман ишларни мунтазам равишда олиб боргандагина оила оила тарбияси билан ижтимоий тарбия ўртасидаги бирлик ўрнатилиши мумкин.

Янги Ўзбекистон – маърифатпарвар давлат. Ушбу соҳада амалга оширилган ишларимиз жамиятимизни янги босқичга кўтариш, юксак марраларни эгаллаш, Учинчи Ренессанс пойдеворини қуришга хизмат қиладиган ҳозирнинг ўзида яққол намоён бўлмоқда. Маънавият етук, баркамол авлодни тарбиялаш, таълим-тарбияни ривожлантириш, миллий юксалиш ғоясини рўёбга чиқарадиган янги авлодни вояга етказиш – пировард мақсади инсон манфаатларини таъминлаш бўлган ислохотларимизнинг энг муҳим вазифаларидандир.

Хавф-хатарларга қарши фақат куч ишлатиш усуллари билан эмас, балки, жаҳолатга қарши маърифат билан курашиш лозим.

Дунада маънавий таҳдидларнинг, айниқса, сўнгги йилларда кучайиб бораётгани уларга қарши асосан куч ишлатиш йўли билан курашиш усули ўзини оқламаётганидан далолат беради.

Бу борада кўп ҳолларда таҳдидларни келтириб чиқараётган асосий сабаблар билан эмас, балки уларнинг оқибатларига қарши курашиш билангина чекланиб қолинмақда. Бунда хатарларнинг илдизини бошқа омиллар билан бирга, жаҳолат ва мурасасизлик ташкил этади.

Шу муносабат билан одамла, биринчи навбатда, ёшларнинг тафаккурини маърифат асосида шакллантириш ва тарбиялаш энг муҳим вазифадир.

Фойдаланган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси.
2. Шавкат Мирзиёев. “Янги Ўзбекистон стратегияси”. Тошкент. “O`zbekiston” нашриёти, 2021 й.
3. Шавкат Мирзиёев. “Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси асосида демократик ислохотлар йўлини қатъий давом эттирамиз” 06.11.2021 й. кунидан *(Янги сайланган Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг лавозимга киришиши тантанали маросимида бағишланган Олий Мажлис палаталари қўшма мажлисидаги нутқи)*.
4. Ф. Қодирова, Ш.Тошпулатова, М.Аъзамова “Мактабгача педагогика” Ўқув қўлланма. Тошкент «Маънавият» нашриёти. 2013 й.
5. П.Юсупова. “Маткбгача тарбия педагогикаси”. Тошкент “Ўқитувчи” 1993 й.